

способи реалізації може дещо відрізнятися від звичайних громадян. Певною мірою поліцейські можуть відчувати незахищеність, що погано впливає на готовність виконувати свою роботу. Вимоги щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина повністю залежать від рівня забезпечення прав самого працівника поліції. Якщо ж поліцейський незадоволений роботою, у нього не буде бажання допомагати іншим у забезпеченні прав, бо його прав не дотримуються, що своєю чергою призведе до розчарування осіб у поліції в цілому та зниженні її авторитету.

1. Конституція України. Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських. Наказ МВС від 09.11.2016 № 1179.URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#n14>.

Діана РУКІНА

студентка ННІ права
та інноваційної освіти,

Науковий керівник:

Лариса НАЛИВАЙКО

проректор, професор кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

ПРАВО ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Вітчизняна та зарубіжна соціогуманітарна література права у контексті соціокультурного осмислюється як невід’ємний елемент культури суспільства, має різні форми виявлення.

Аксіоматичний вимір права заснований на особливій системі правових вимог, або суворо визначену форму цінностей права, що різняться з всіма іншими (моральні, релігійні), тобто форми необхідності й важливості. До того ж, враховуючи юридичний аксіологічний підхід, право необхідно розбирати, як соціокультурний світовий феном. Характеристика його значення впливає з природи цього явища, його важливість як окремої сфери суспільних взаємозв’язків, його призначення і ролі в системі

соціокультурного суспільства. Щодо цінності закону серед суспільних мас знаходиться на етапі розвитку. Цінність права ґрунтується на прямому або опосередкованому впливу на самореалізацію та самотворення індивідуума протягом історичного розвитку.

Загалом можна сказати, що право – складна суспільна система. Основні принципи правових систем, наприклад гуманізм та демократизм, мобільність з потребою стабільності, наукової обґрунтованості, рівності громадян перед законом, взаємною відповідальністю особистості та держави, а також верховенства права.

Стосовно дослідників, які вивчали таку тему, яскравим прикладом є Б. Кістяківський, що є одним із фундаторів Української академії наук, стверджував, що право має своє чинне місце в суспільстві, оскільки воно є глибоким виразником власної культурної спадщини. Разом з тим, він вивчав право з соціокультурної точки зору, а саме як соціальний феном, чи інструмент соціального контролю над собою [3, с 148-149].

Значний внесок у розвиток соціокультурних підходів зробив саме Б. Кістяківського запровадивши принцип наукового ідеалізму, що був основою певної методології та філософсько-правових концепцій, які допомогли визнати право з одного боку найважливішим проявом культури, а з іншого, розглядати культуру, як найважливішу форму дійсного існування права [3].

Варто підкреслити, що тлумачення права як соціокультурного феному, як правової, так і загальної аксіоми, ґрунтуються на базовому порядку цінностей, а використання саме терміну «цінність» треба у розумінні моральної необхідності.

Оскільки аксіоматичний підхід до права, як до важливої частини соціокультурної системи в сучасному науковому дослідженні впевнено прокладає шлях до удосконалення, то не можна нехтувати фактами прямо протилежними цій проблемі, точніше, не може бути консервативних інтерпретацій. Наприклад, у навчальних та наукових посібниках, взаємозв'язок права і культури й нині розглядається через категорії «право і культура права», «правосвідомість і правова культура». Таке вузьке, або ідеальне осмислення права чи правової культури розуміється як його зовнішній прояв. Проте культурологічний підхід включає розуміння правового явища не лише у його взаємозв'язку в культурному середовищі, а і як обов'язкової складової власне культури.

Використання культурологічних підходів щодо інтеграційних процесів, що відбуваються в Європейському Союзі, призвело до вивчення правових норм ЄС, однією з основних умов зміцнення співпраці якого є саме культурна співпраця між його учасниками.

У правових цінностях відбиваються особливості загальнолюдської культури усвідомлення права. З точки зору відомого філософа-політика І. Ільїна, до основних положень правосвідомості відносяться закони

моральної гідності (самоствердження), закон незалежності (самовизначення, самоврядування) [4]. Між іншим, індивідуально-правове визнання – це не лише знання право мірності чинного права, а й здатність самостійно оцінювати, аналізувати, критично оцінювати та обґрунтовувати встановлене державне право.

Слід зазначити, що соціокультурна система включає особистість, як систему соціальних відносин, культурних норм, цінностей та інститутів. Відомий російсько-американський соціолог П. Сорокін, вважав, що поняття «особистість», має розглядатись у таких аспектах: 1) питання особистої незалежності; 2) взаємодія великої кількості людей, під час соціальних та культурних комунікацій [5, с. 218].

У сучасних реаліях потреба модернізації всіх сторін соціокультурної системи суспільства є необхідністю, адже індивідуальна культура та суспільство перебувають у стані цілковитої взаємодії. Учасники цього процесу, творчо використовують систему цінностей, і її поняття. Це вимагає належної інституціоналізації, яку можна досягти шляхом «культурної легітимності».

Ми вважаємо, що особливу увагу необхідно звернути на неможливість реалізації прав громадян та побудови збалансованого суспільства на основі культурно невинного права, тобто такого, що суспільством не виконується. Підкреслюємо, що право і норми розглядалися лише за межами соціальної практики, а вся діяльність правової системи аналізувалася в контексті культурного співіснування та розвитку.

Тому можна зробити висновок, що право, як один із основних елементів соціокультурної системи, об'єднує у собі, базові цінності, що виражаються на основі розуму, інтелекту, свободи та моральності, а у культурологічних межах, мають лише людину спрямоване тлумачення, що ґрунтується на розумі, як однієї з якостей природи людини.

1. Оніщенко Н.М., Стоєцький С.В., Сунегін С.О. Право і мораль як соціальні регулятори в контексті розвитку громадянського суспільства: сучасні реалії. *Бюлетень міністерства юстиції України*. 2014. № 10. С. 64-71.

2. Оніщенко Н.М. Відродження поваги до права в контексті розвитку правової свідомості та правової усвідомленості. *Віче*. 2014. № 9. С. 44-46.

3. Кістяківський Б. О. Вибране: пер. з рос. Л. Г. Малишевської; упоряд., передм. і приміт. Л. П. Депенчук. Київ: Абрис, 1996. 512 с.

4. Патнам Р.Д. Творення демократії. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. 302 с.

5. Андрущенко В. Організоване суспільство: Проблеми суспільної саморганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Київ : Знання України, 2018. 647 с.

6. Бровко Н. І. Аналіз феномену правосвідомості людини у філософсько-правовій думці. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 1. С. 73-82.